ומי אחיך עמך. ריסיה דקרע ברגית קלי לא תקח מאתו וגו': **שם ישמו שניהם יחדו.** בגמ' שמין מספיק לשניהם: **ושם ישמה האחד מגיע ליטול.** וימלא מים: **עמך.** מייך קודמין: **לימנו הוא לחיין חייבין להחזיר.** כדמוכח בגזול בפרה (ב"ק דף קיב.)

ומי אחיך עמך לדידיה הוא דמזכיה רחמנא אלהל ליה דניחי דהדר בה דסיפיה דקרא מריפיה קלי לא תקח ושם נקחת החזר אבל נבייה לא מזכיה: **נדון הוא כו'.** כרבי יוחנן דאמר ומי אחיך לכדר"ע: **המפויס.** שניכר שהוא [ו] גזל ואפילו מזכה בה לקלון: דר' פנחס בסוף חומר בקודש (מגיגה דף כו.): **גזלנין קרוים גזלו.** בתמיה: **פוטרין אם המוצא ואם הערב.** מן לא תעשה ומלקות: **מפני שיש בהן קום עשה.** והוה ליה לאו הניתק לעשה: **קומו אהדורו.** מה שגזלתם. וזהו נתקו לעשה כדלמרינן לא תקח ואם לקחת החזר ומי אחיך: **לאו ניתי אהדורי ניהו.** ומי אחיך לכדר"ע: **לא.** לעולם אימא לך אם גבה דברי הכל אינו מתוקן בחזרה מן המלקות דאין כאן ניתק לעשה והאי דמני פטורין בשלא לחסה לא הוי אלא כלא תעשה שמעו עליו מכך על ידי תנאי ואתו רבי נחמיה ור' אלעזר למימר דלא תעשה עליו נמי דקאמר רחמנא לאו תעשה גרידתא קפיד אלא תעשה הבא לידי גירוי וכל כמה אלא גבו ליכא קום עשה לקרועי שטרא. והשתא קפריך ואזיל לפרושי שיעוא מאי קסבר כו': **לגבוי דמי.** שהרי שיעבד לו קרקעותיו על הקרן ועל הרבית: **עבדו לאיסורייהו.** וקריעתו הויא השתא ואם גבו נמי הוו מיקייבי ליה להדורי: **לא עבד להו.** ומאן פליג עלייהו: **לעולם לאו לגבוי דמי.** ואשתא גרידתא מחייב ליה תנא קמא: **דתנן כו'.** ואי אמרת לא מחייבי על דגבו בשלמא כולהו עבדי מעשה בגבייתו מלוה גובה מן הערב והערב מן הלוה הלוה נתן ליד המלוה ועבר אלא תעשה (דברים כג) אלא עדיס מאי עבוד: **אלא לאו משום שומא.** הלכך מלוה וערב נמי מתחילתן חייבין משום שומא: **בדיניסם.** של גזלנים שגבו מהן בעל כרחם להם רבית: **מוליכין מן הלוה למלוה.** אם אין לו משכון ע"י תגלי שניהם כגון רבית קלוקה: **בדיניהו.** אם גבה מחזירין לו כר' אלעזר. ולקמיה פריך ליה מאבק רבית דבדיניהם מוליכין ובדיניהו אין מחזירין: **כל שבדיניהם אין מוליכין.** מפרש לקמן: **ובדיניהו אין מחזירין.** אם העודף ביוקר שהוקירו החטים בשעת תשלומין להם אבל רבית הוא: **לימנו נמורם פקדון אמו לידיה.** לימנו כי מגבו אלא בשלא מן הלוה למלוה לאו בתורת רבית קא מגבו ליה אלא בתורת פקדון הוא בעיניהם להם אלא מכר לו בידו וכי אמר רב ספרא למילתיה הכי אמרה כל שבדיניהם מוליכין בתורת רבית בדיניהו מחזירין: **משכנתא אלא נכייסא.** מלוה מעות על הכרם ואוכל את הפירות ואינו פוסק לנכות לו מן החוב כלום בשביל מכילתו ואוכל בתורת רבית: **דבדיניהם מוליכין.** אם אכל הלוה הפירות משמכנה: ובדיניהו

[1] וחי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי (ג) ורבי יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה מבעי ליה לכדתניא שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם ויאמרו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך (ד) עמך חייך קודמים לחיי חבירך מיתיבי [2][א] הניח להם אביהם מעות של רבית אע"פ שיודעים שהן של רבית אינן חייבין להחזירן (ה) הא אביהן חייב להחזיר בדין הוא דאבוהון נמי לא מיחייב להחזיר ואיידי דקא [ו]בעי למתני סיפא [2]הניח להן אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תני נמי רישא בדידהו והני מפני כבוד אביהם מי מיחייבי קרי כאן [2]ונשיא בעמך לא תאר [ז]בעושה מעשה עמך כדאמר [ח]ר' פנחס משמיה [ט]דרבא בשעשה תשובה הכא נמי [י]בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה [כ]שלא הספיק להחזיר עד שמת [ל]מיתיבי הגזלנין ומלוי רבית אע"פ שגבו מחזירין גזלנין מאי אע"פ שגבו איכא אי גזול גזול אי לא גזול גזלנין קרית להו אלא אימא גזלנין [מ] מאי ניהו מלוי רבית אע"פ שגבו מחזירין תנאי היא דתניא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב [נ]פוטרין את המלוה ואת הערב מפני שיש בהן קום עשה מאי קום עשה לאו משום דאמרינן להו קומו אהדורו מכלל דתנא קמא סבר לאו בני אהדורי נינהו לא מאי קום עשה לקרועי שטרא מאי קסבר אי קסבר [ס]שטר העומד לגבות כגבוי דמי [ע] והא עבדו איסורייהו ואי לאו כגבוי דמי הא לא עבוד ולא כלום לעולם קסבר שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי והא קא משמע לן דשומא מילתא היא הכי נמי [פ]ואלו עוברים בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים בשלמא כולהו עבוד מעשה אלא עדים מאי עבוד אלא לאו שמע מינה דשומא מילתא היא ש"מ אמר רב ספרא כל שאילו בדיניהם מוציאים מלוה למלוה בדינינו מחזירין ממלוה ללוה כל שאילו בדיניהם אין מוציאין מלוה למלוה בדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה א"ל אביי לרב יוסף וכללא הוא והרי סאה בסאה דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת פקדון אתא לידיה [צ]א"ל רבינא לרב אשי והרי משכנתא בלא נכייתא דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה ובדינינו

אי עשה תשובה מאי בעי גביה. למ"ד רבית קלוקה יוצאה בדיינין פריך שפיר דהיה לו להחזיר ואפילו למאן דאמר לוה יוצאה מ"מ הוה לו להחזיר משום לעז ומוסת וכיון דלא משתא גם גזלו אין להם למוד לכבודו: **גזלן מאי אע"פ שגבו איבא.** ות"ת ולא"ת על פי שגבו משום מלוה ברבית נקטי' ור"ל דע"כ גזלנין למאי תגנהו פשיטא דמחזיר להכי מיצטריך ליה לגנוי הגזלנין מאי ניהו מלוי ברבית:

תנאי היא. ות"ת דתנהגזל (ב"ק דף נה:) ממחזירין לגמרי ידי שמים וחמתי לא משני נמי הכא הכי והתם נמי אמתי לא משני תנאי היא כדמוכח הכא דר' יוחנן ולדידיה לחמר אינה יוצאה בדיינין אף לגמרי ידי שמים אינו צריך להחזיר ולכך לא מצי לשנויי הכא אלא תנאי היא וסוגיא דהתם אמי כהסוא תנא לחית ליה יוצאה בדיינין דפריך מהסיא בריימתא דסבריה דמן המוכח מחזירין אלא משום מעשה שהיה תקנו לוין מחזירין ופריך מהך בריימתא דהויא לאחר התקנה ותנאי דהכא נחלקו אם יוצאה בדיינין מן המוכח ולא [א] כפי' ריב"ן דפירש לעיל למורת ניתן שים לו להחזיר מידאת שמים ולא להסדון על פי בית דין:

לא מאי קום עשה לקרועי שטרא. פרש"י וכולהו סבירא להו כוותיה דר' יוחנן דאי גבו אין מחזירין דהו ליקח קום עשה לאהדורי רבית ופלוגתייהו בלא גבו וקשה דמעיקרא פריך אדר' יוחנן ומשני תנאי היא ופלוגתייהו בריבי יוחנן ודאי מלוה מתוך כך ופליגי בריבי יוחנן ורבי אלעזר ומסיק דכולהו אית להו דר' אלעזר ולא לקי מלוה דלא תקח מאום להיתק לעשה הוא דאיתק פליגי בלא לא תשימון והיכי דלא גבה עדיין הריבית דמ"ק סבר מיד כשנכתב השטר נגמרה השומא והוי כאילו גבה כבר ואין עוד תקנה לתקן הלוה דלא תשימון וריבי אלעזר [ב"י] סבירי לאו השומא מתנה תלי וקלי שאם יקרע השטר קודם שיגבה פטור והמקשה לא הבין יפה טעמו ופריך אי כגבוי דמי כו' ואי לאו כגבוי דמי חמתי חייב לרבנן ומשני לאו כגבוי דמי וטעמייהו דרבנן דסברי משעת כתיבה נגמרה השומא ות"ת והיכי ס"ד מעיקרא דפליגי בלא תקח הא תמרינן לקמן (דף עה:) דערב אינו עובר בלא תשוס לא תשימון בלבד וי"ל דהיינו כשהערב קבל רבית מן הלוה אבל הכא שהערב קבל רבית מן הלוה ונתנו למלוה לכך חייב גם משוס לא תקח לב"ק ואם תאמר ואמתי לא דמי דכולהו סבירא להו כר' אלעזר ופליגי אי חייב על לאו הניתק לעשה אי

אינהו בתורת פקדון אתא לידיה. לקמן (לקמן דף סג:) מי קדחו מטין בחלבתי כמו כן הייתי שומרת בבית ומוכרת ביוקר:

הגהות הב"ח

(ג) גמ' כי היכי דניחי בהדך וכו' יוחנן: (ד) שם ניהו: (ה) שם כגבוי דמי הא כע"ל ותוס' ו' נמחק:

גליון הש"ס

גמ' **א"ל רבינא לרב אשי.** עיין לקמן סו ע"ב תוס' ד"ה פירי ולף סד ע"א תוס' ד"ה ונף ולף קיד ע"א בכ"מ ד"ה מאי לקמן:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה תנאי. כפי' ריב"ן כו'. נ"ב וכ"פ נ"י אבל הרמב"ן כתב כתוס' (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' קפ"ג ס"ק ז'):

תורה אור השלם

1 אֶל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ:
ויקרא כה לו

2 אֱלֹהִים לֹא תַקְלֵל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר:
שמות כב כז

מוסף רש"י

אין חייבין להחזירן. דכתיב והשיב את הגזלה אשר גזל ומי לא גזל מידו, דקנינהו בשינוי רשות, וקסבר רשות יורש כרשות לוקח דמי (ב"ק קב:). **וכל דבר המסוים.** דכר הניכר כרבית זו היא שגזל פלוני והמיתם ליורשיו (שם). בעושה מעשה עמך. חס לא עשה מעשה עמו ואין חייבין בכמותו (שם). ומאי ניהו מלוי רבית אע"פ שגבו מחזירין. וכ"ם לא גבו למקצעינא שטרא (שם).

טז א ב ג ד מיי' פ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג לאוין קנ טוש"ע י"ד סי' קסו סעי' ו:

טז ה מיי' שם הל' ג סמג שם:

יז ו מיי' שם הלכה ב וסמג שם טוש"ע שם סי' קם סעי' ג: